

ג'ריון א'כג

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע
פרשת בהעלותך

"למה נגרע?!"

– מטרת הנסיונות ועיכובים – להתגבר! –

"זביום שמחתכם ובמועדיכם" – היינו הך?

בגדר עגוה המביאה לידי רוח הקודש

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אודייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפשו ועד כשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב מנחם מענדל יעקובוביץ, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס,
הרב אליהו שוויכה.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד
ארץ הקודש
*5717
orhachasidut@gmail.com

1469 President st. #BSMT,
Brooklyn NY 11213 U.S.A.
+1-929-754-6218
oh@chasidus.net

לקראת שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של
כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

בפתח הגיליון

"למה נגרע?!"

– מטרת הניסיונות והעיכובים – להתגבר! –

בפרשתנו מסופר אודות "פסח שני", שכאשר הקריבו בני ישראל את קרבן הפסח בשנה השנית ליציאת מצרים, באו אנשים שהיו טמאים לנפש אדם, וטענו "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל", והקב"ה קיבל את טענתם וציווה אודות פסח שני.

במדור "יינה של תורה" מבואר הלימוד מ"פסח שני", שלפעמים נראה שהדרך שקבע הקב"ה בעולמו סותרת לקיום רצונו של הקב"ה, אך כאשר האדם מתעקש ומוטר נפשו על התורה, הקב"ה מסייע לו למצוא דרכים לקיים רצונו ית'. יתירה מזו, עומק מטרת המניעות ועיכובים היא כדי שהאדם יראה עד כמה גדולה אהבתו ומסירת נפשו לתורה, וממילא יוסרו המניעות והעיכובים.

במדור "שיחות קודש" נלמד יסוד זה גם ממצות ציצית, שכאשר האדם מתנהג באופן של למעלה מן הדעת, מתנהג עמו הקב"ה גם באופן זה.

במדור "תורת חיים" נלקטו כמה ממכתבי רבנו אודות הכח שנותן השי"ת לעמוד בעבודת הניסיונות, ובמדור "דרכי החסידות" מבואר טעם הניסיונות, שבאים כדי שהאדם יתגבר עליהם.

ויהי רצון שכשם שתיביעת וזעקת הטמאים "למה נגרע" פעלה שהעניק הקב"ה אפשרות של פסח שני, הנה על אחת כמה וכמה שזעקת ותיביעת בני ישראל "למה נגרע", שכבר למעלה מאלף ותשע מאות שנה אין יכולים להקריב את כל הקרבנות, בוודאי תתקבל אצל הקב"ה ויחיש ביאת גואלנו בעגלת דידן ובזמן קריב.

המערכת

בהעלותך

ב • מקדא אני דודש

וביום שזחתכם ובמועדיכם – היינו הך?
ע"פ לקטיו שיחות ח"י"ח עמ' 24 ואילך

ה • פנינים • עיון וביאור

- מדוע הקב"ה לא ניהם בקטורת?
ע"פ לקטיו שיחות ח"י"ח עמ' 83 ואילך
- מהי הגדולה של אהרן בהדלקת הנרות?
ע"פ לקטיו שיחות ח"י"ח עמ' 93 ואילך

ו • יינה של תורה

כל יהודי יכול לזעוק: "למה נגרע!?"
ע"פ תורת בנחם חמ"ג עמ' 296 ואילך

ט • שיחות קודש

הנהגה למעלה מטבע העולם – שפע למעלה מהטבע

י • פנינים • דרוש ואגדה

- להתמסר להדלקת הנר שביהודי!
ע"פ לקטיו שיחות ח"י"ח עמ' 103
- זעקת "למה נגרע" שתחיש את הגאולה
ע"פ תורת בנחם חמ"ג עמ' 192 ואילך

יא • חידושי סוגיות

בגדר עונה המביאה לידי רוח הקודש
ע"פ לקטיו שיחות ח"י"ח עמ' 40 ואילך

יד • תורת חיים

קשיים וניסיונות? ניתנו הכוחות!

טו • דרכי החסידות

מס"ג כנגד הסתר הגלות

וזאת למדעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקורם מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ותבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגויות מי בינן. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתותם.

מקרא אני דודש

ביאורים בפשוטו של מקרא

וביום שמחתכם ובמועדיכם – היינו הך?

מדוע לא פירש רש"י באיזה יום שמחה מדובר? / איך למד רש"י שב"עולותיכם" –
"בקרבתן ציבור הכתוב מדבר"? / יבאר שלרעת רש"י "שמחתכם" הוא שמחת הישועה
מן המלחמה, ועפ"ז יבאר הכרחו לפרש ש"הכתוב מדבר" בקרבתות ציבור

"וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם, ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם, והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם" (פרשתנו י, י). ומפרש רש"י:

"על עולותיכם – בקרבן צבור הכתוב מדבר".

ובמפרשי רש"י למדו (רא"ם. גור ארי'. ועוד), שנתכוון רש"י לדברי חז"ל בספרי על אתר – וכן בש"ס (ערכין יא, ס"ב) – שלמדו היקש בין "עולותיכם" ל"זבחי שלמיכם":

כשם ש"עולה" היא קדשי קדשים – אף ה"שלמים" הנזכרים כאן הם קדשי קדשים, והיינו שלמי ציבור (ולא שלמי יחיד שהם קדשים קלים);

ומעתה לומדים לאידך גיסא – שכשם ש"זבחי שלמיכם" איירי בשלמי ציבור דוקא, כך "עולותיכם" מדבר "בקרבתן צבור" (ולא בעולה של יחיד).

[ובלשון השפתי חכמים: "מדכתיב 'על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם', והוקש שלמים לעולה, דכל עולה קדשי קדשים היא, ושלמים מקצתן קדשי קדשים ומקצתן קדשים קלים, כגון שלמי ציבור הם קדשי קדשים ושלמי יחיד קדשים קלים, לכך הוקש שלמים לעולה – מה עולה אינו אלא קדשי קדשים, אף שלמים אינו אלא קדשי קדשים, והיינו שלמי ציבור; והדר ילפינן עולה משלמים – מה שלמים שהיא קדשי קדשים הוא קרבן צבור, דאי אתה מוצא קדשי קדשים בשלמים אלא בקרבן צבור, אף עולה מדבר בקרבן צבור".]

אמנם צ"ע לפרש כן בפשט דברי רש"י, שהרי דרכו של רש"י לפרש בעצמו הנוגע ל"פשוטו של מקרא" ואינו סומך על המבואר בגמרא ובמדרשי חז"ל; ובנידון דידן, אם אכן כוונת רש"י לומר שלומדים בהיקש, ה"ל לו לפרש פרטי ההיקש (ועכ"פ ה"ל לו לציין: "כדאיתא בספרי" וכיו"ב) – ומזה שסתם רש"י ולא פירש משמע שפירושו מיוסד בפשט לשון הכתוב גופא.

ב. ונראה לומר בזה, ובהקדים:

הנה מצינו כמ"פ בדברי רש"י עה"ת שכותב "איני יודע" על פרט מסויים במקרא (כגון: פרש"י תולדות כה, ה) - והיינו, שאין ביד רש"י לבאר פרט זה בדרך הפשט, "פשוטו של מקרא".

[דהנה, בחלק מאותם מקומות ישנם על אתר מדרשי חז"ל, וא"כ למה אין רש"י מציין אליהם אלא כותב "איני יודע"? ועכצ"ל, שבמקומות אלה אין מדרשי חז"ל מתאימים כלל בדרך הפשט, ולכן כותב רש"י ש"אינו יודע" איך ליישב הפשט, אף שבוודאי ידע ממדרשי חז"ל (וראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2. וש"נ)].

ומזה מובן, שבכל מקום שרש"י לא כתב "איני יודע" - הרי שהענין מוסבר ומובן בדרך הפשט; ואם רש"י בעצמו אינו מפרש הענין, מסתבר שסמך על התלמיד שיבינו בכחות עצמו מתוך הפשט ולכן לא חש לפרשו.

ובכתוב דידן, לכאורה שתי התיבות הראשונות אינן מובנות בדרך הפשט - למה הכוונה באומרו "וביום שמחתכם"?

בחזקוני כתב: "ביום שמחתכם דהיינו במועדיכם". אמנם קשה להעמיס כן בלשון הכתוב, שכתב "ובמועדיכם" כענין בפני עצמו ובוא"ו המוסיף, ומכאן שאין "מועדיכם" שווה ל"יום שמחתכם".

בספרי מפרש: "וביום שמחתכם - אלו השבתות". אבל חידוש גדול הוא לפרש כן פשט הכתוב, שהרי לא מצינו ענין השמחה בשבת, עד כדי כך שיהא נקרא "וביום שמחתכם" פתם; מה גם שהתיבות "יום שמחתכם" באות כאן בסמיכות ל"מועדיכם" - ואיך אפשר לומר שיום השבת נקרא "יום שמחה" בהשוואה למועדים, שבהם מפורש (פ' ראה טו, יד) "ושמחת בחגיך"?

והנה, רש"י לא פירש כאן מאומה, וגם לא כתב "איני יודע" וכיו"ב, ומזה מובן שסמך על התלמיד שיבין הכתוב פשוטו כמשמעו:

כפסוק שלפנ"ז נאמר - "וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות, ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם";

ומה שנאמר "וביום שמחתכם" - בא בהמשך לזה: לאחר ש"נושעתם מאויביכם" תעשו יום שמחה על נצחון המלחמה, להודות ולהלל להקב"ה על ישועתכם, ואז "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם".

[וכן פירש הראב"ע: "ששבתם מארץ אויב, או נצחתם האויב הבא עליכם, וקבעתם יום שמחה כימי פורים כו"ן].

ג. ומעתה, מכיון שאלבא דרש"י מתפרש הכתוב "וביום שמחתכם" על יום שמחת נצחון המלחמה, מובן בפשטות ההכרח לפרש ש"בקרבת צבור הכתוב מדבר":

כיון שכל הדברים והימים שבכתובים אלה ("כי תבואו . . בארצכם . . ונושעתם . . וביום שמחתכם") עניני ציבור הם - מובן שגם המשך הכתוב, "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם", מדבר בקרבן שמביא הציבור כולו.

ולהוסיף, שעפ"ז מובן שגם "זבחי שלמיכם" מדבר "בקרבת צבור" דוקא; ובזה יומתק לשון רש"י, שלא כתב בקיצור "בקרבת צבור", אלא הוסיף והדגיש "בקרבת צבור" הכתוב מדבר – להורות לנו, אשר (אף שהעתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' רק את תיבות "על עולותיכם", הרי כללות הכתוב, גם התיבות "זבחי שלמיכם", מדבר "בקרבת צבור". וק"ל.

ד. ויש להוסיף ולבאר המשך הכתובים בעבודת ה':

"כי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם" – רומז על מלחמת האדם עם היצר הרע, ש"אין לנו צר הצורר כמוהו" (לשון השל"ה בפרשתנו). ובפרט בשעת התפילה, שהתפלה נקראת "שעת קרבא" (כמבואר בכ"מ. וכגון: לקו"ת פ' תצא – לה, ג. לה, ג), כי אז היצר הרע בא ללחום ולבלבל האדם במחשבות זרות כו' ;

"והרעותם בחיצויות" – העצה היעוצה לנצחון המלחמה היא להריע בחיצויות, ובעבודת האדם היינו: לב נשבר ונדכה, ביטול והכנעה, שיתחנן לפני הקב"ה שירחם עליו ויצילו מ"מים הזידונים" (ראה תניא ספ"ח). ועל ידי זה –

"וזנכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם".

אמנם יכול האדם לחשוב – העבודה הנ"ל מוכרחת בתחילת וראשית העבודה, כשיצרו בתקפו ומתגבר עליו; אבל לאחר נצחון המלחמה והישועה מהיצר, וכבר הגיע לעבודה מתוך דעת ותענוג, עתה אינו מוכרח הביטול וההכנעה; ועל זה ממשיך הכתוב:

"וזכיום שמחתכם" – גם לאחר נצחון המלחמה, בעת הקרבת הקרבנות להתקרב אל ה', צריך לקיים בעצמו:

"ותקעתם בחיצויות" – גם אז צריך להיות הביטול וההכנעה (וראה של"ה שם: "לא די בקרבן, רק שצריך להתעורר בתשובה, וכן ביום שמחתכם. . . כי השמחה קרוב להביא את האדם לידי בעיטה").

ובפרטיות יותר מורה הכתוב את סדר העבודה:

"על עולותיכם" – ראשית כל צריכה להיות העבודה ד"עולה", שהיא כולה "כליל לה", והיינו עבודת התפילה שהאדם עולה ומתדבק בהקב"ה; ורק אחר כך (שהרי אסור לאדם להתעסק בצרכיו קודם התפילה – שו"ע או"ח ספ"ט):

"ועל זבחי שלמיכם" – קרבן שלמים, שיש בו חלק לבעלים, מתאים לעבודת האדם בעת עסקו בצרכיו הגשמיים במשך כל היום, שאז צריך להיות "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" (כפס"ד השו"ע – או"ח ס' רלא).

ולהוסיף, שגם לפירוש זה שהכתוב מדבר בעבודת כל יחיד – מתאימים דברי רש"י ש"בקרבת צבור הכתוב מדבר", שיש בזה הוראה לאדם שכדי שהתפלה שלו תהי' "רצויה יותר לפני המקום" (ל' שו"ע אדה"ז ס' צ ס"א), הרי זה כשהוא כולל עצמו עם הציבור].

היתה ההדלקה הראשונה שנעשתה בשעה הקבועה של המצוה, והיא זו שחנכה את המנורה לקיום מצות העלאת הנרות.

וממילא אתי שפיר הטעם שהקב"ה ניחם את אהרן דווקא בהדלקת הנרות, משום שדווקא חנוכת המנורה היא זו שנעשתה על ידו, משא"כ מזבח הקטרת נחנך כבר על ידי משה רבנו (וראה במקור הדברים הטעם שלא ניחמו בחנוכת שלחן לחם הפנים).

מהי הגדולה של אהרן בהדלקת הנרות?

בהעלותך את הנרות

כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו לפי שלא היה עימהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את המנורה (ה, ב. ב. פירש"י). לכאורה קשה: הרי בדברי הקב"ה לא נאמר במפורש מהי המעלה בהדלקת הנרות על קרבנות הנשיאים שלכן "שלך גדולה משלהם", וא"כ, כיצד התיישרה דעתו של אהרן?

ויש לבא, שהנחמה לאהרן מתבטאת במילים שהקב"ה משיב לו:

שאתה – בשונה מקרבנות הנשיאים, שרק הובאו על ידם אך בפועל הוקרבו על ידי הכהנים, את חנוכת המנורה ע"י הדלקת הנרות אתה מקיים בעצמך.

מדליק ומטיב – בשונה מקרבנות הנשיאים, שהתחילו את פעולת החנוכה בלבד, וסיום ההקרבה היה ע"י הכהנים, יש בעבודתך שני המעלות, התחלת חנוכת המנורה בהכנת ההדלקה ע"י ההטבה, והן גם מעלת סיום החנוכה בההדלקה בפועל, ונמצא שאתה עושה הן את ההכנה והן את גמר העבודה.

את המנורה – בשונה מקרבנות הנשיאים שקרבו במזבח החיצון, העבודה שלך היא לחנוך את המנורה שנמצאת בפנים.

מדוע הקב"ה לא ניחם בקטורת?

בהעלותך את הנרות

כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו לפי שלא היה עימהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את המנורה (ה, ב. ב. פירש"י).

כתב הרמב"ן: "ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטרת בקד וערב".

ויש לבאר בכוננת רש"י:

אהרן חפץ היה ליטול חלק עם הנשיאים דווקא בחנוכת המשכן, ולא רק בעבודה בו לאחר החנוכה. ומאחר ובבקריו של היום השמיני למלוואים משה רבנו כבר עשה את כל עבודות המשכן – ערך את השלח, הדליק את הנרות, הקטיר את הקטרת והקריב את קרבנות הציבור, כמתואר בסוף פרשת פקודי, אם כן נמצא שמשה הוא זה שחנך את העבודות הללו ולא אהרן.

ועל כך נחמו הקב"ה, שדווקא הדלקת הנרות על ידו, ולא ההדלקה שעל ידי משה, נחשבת לחנוכת המנורה.

ביאור הדבר: הראשונים נחלקו האם המצווה להדליק את הנרות היא הן בבוקר והן בין הערביים, או שרק בין הערביים מצוה להדליק ובבוקר היה הכהן מטיב את הנרות בלבד. ושיטת רש"י היא (בפירושו על התורה תצוה כו, כ-כא. ועוד. ובפירושו על הש"ס שבת כב, ב. חגיגה כו, ב. וראה כס"מ הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ב), שמצוות ההדלקה היא רק בין הערביים.

ומעתה י"ל לשיטת רש"י, שההדלקה ע"י משה רבינו בבוקרו של היום השמיני למלוואים לא הייתה חלק ממצוות העלאת הנרות הרגילה, אלא רק חלק מסדר ימי המלוואים בלבד; מה שאין כן ההדלקה בין הערביים של אותו יום שנעשתה על ידי אהרן,

יינה של תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

כל יהודי יכול לזעוק: "למה נגרע"?!

יהודי נדרש להתמסר ללימוד התורה, והקב"ה דורש מהורים שיתמסרו לחינוך ילדיהם בדרך התורה והמצווה, אך במציאות נאלצים הם להקדיש שעות רבות לעניינים אחרים. ונראה לכאורה, שעל פי תנאי החיים, ומגבלות הזמן, בלתי אפשרי ליהודי להעמיד את עצמו במצב שדורש ממנו השי"ת, ולחנך את הילדים בחינוך יהודי אמיתי. במאמר שלפנינו, יבואר יסוד גדול בעניין זה, כיצד יכול יהודי לחיות בעולם הזה, ועם זאת להתעלות מגדרי והגבלות העולם, וכל זאת לאור הלימוד מפרשת פסח שני.

עיקר טענת הטמאים לנפש

כאשר הקריבו בני ישראל את קרבן הפסח בשנה השנית ליציאת מצרים, באו אנשים שהיו טמאים לנפש אדם, וטענו "אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל" (בהעלותך ט, ז).

ולכאורה יש לתמוה על כך:

מכיוון שזעקתם ותביעתם הייתה שחייבים להקריב קרבן פסח ואינם רוצים לוותר על כך, ה' להם להתחיל ולטעון שחייבים להקריב קרבן פסח, ורק לאחר מכן להוסיף, שלמרות טומאתם מוכרחים למצוא להם פתרון להקרבת קרבן הפסח.

ובפועל, תחילת טענתם של האנשים הייתה "אנחנו טמאים לנפש אדם", היינו בביאור הצד שאינם יכולים להקריב - מכיוון שטמאים הם, ורק אחר כך המשיכו שמוכרחים גם הם להקריב את "קרבן ה' במועדו".

משמע, אפוא, שדבריהם "אנחנו טמאים לנפש אדם" היו סיעתא לדבריהם שמוכרחים המה להקריב את הקרבן, וכפי שיתבאר לקמן.

הקב"ה קבע מצב של "תרתי דסתרי"

ביאור הדבר נעוץ ביסוד עמוק בעבודת ה' שנוגע בכל דור ודור:

קרבן פסח שונה מכל שאר הקרבנות, בכך שכאשר היהודי טמא, אינו יכול להקריב את הקרבן. בקרבנות ציבור אין פסול בכך שהיחיד טמא, כי אינו צריך להקריבו בעצמו אלא

מקריבים אותו שליחי הציבור בשם כל ישראל, וכמו כן בקרבנות יחיד אין טומאתו מניעה להקרבה, כי יכול להקריבו במועד מאוחר יותר, כאשר יטהר.

אך קרבן פסח הוא קרבן יחיד שמוקרב על ידי כל יחיד ויחיד, ויחד עם זאת, צריך להקריבו בזמן מסוים דווקא, יחד עם כל עדת ישראל. ואם יהודי מסוים טמא, אין לו אפשרות לקיים את מצוות ההקרבה, שכן אי אפשר לצאת ידי חובה על ידי שליח ציבור, וגם אי אפשר לדחות את ההקרבה ליום אחר.

והנה, הקב"ה ברא את העולם באופן שאם יש עדה גדולה, שבה כמה מיליוני בני אדם, ובפרט בני ישראל שנתברכו ש"לא יספר מרוב" (וישלח לב, ג), הרי מידי יום ביומו נולדים תינוקות חדשים, וגם לא יחד בדרך הטבע שכמה יהודים הולכים לעולמם, לאחר אריכות ימים ושנים, ועל פי תורה צריכים לטפל בהם באופן המטמא את המתעסקים, ובדרך הטבע הדבר מתרחש גם בימי ההכנה לחג הפסח.

וזו הייתה טענתם: מכיוון ש"אנחנו טמאים לנפש אדם", היינו שהקב"ה ברא את עולמו באופן שמוכרח שיהיו טמאים גם בימים אלו, כיצד מצווה הוא יחד עם זאת שכל יחיד ויחיד יקריב קרבן פסח בטהרה ב"ד בניסן, והלא בהכרח שיהיו אז כמה טמאים.

ונמצא שהקב"ה העמיד את עולמו באופן של "תרתי דסתרי": מצד אחד ציווה על כל יחיד להקריב את הפסח בטהרה בערב פסח, ומאידך קבע בטבע העולם שיהיו בהכרח יהודים טמאים ביום זה!

ולכן פתחו את טענתם ב"אנחנו טמאים לנפש אדם", להדגיש את יסוד טענתם, שמצב זה של טמאים למת הוא ענין שנקבע ע"י הקב"ה בטבע העולם, וא"כ אינם אשמים בכך שאינם יכולים להקריב את הפסח ב"ד בניסן, ומכיון שהקב"ה ציווה על כל יחיד להקריב את הפסח ביום זה דווקא, דורשים הם אפשרות לקיים את חובתם!

כשרוצים באמת – הקב"ה מחדש את הפתרון

כעין מצב זה של ה"טמאים לנפש אדם" ישנו גם בכל דור ודור ואצל רבים מבני ישראל:

הקב"ה דורש מבני ישראל שיהיו עם קדוש, ויהי' ניתן להכיר עליהם שהם מובדלים ונוהגים באופן אחר מאומות העולם שסביבם, שכן הם לומדים תורה ומקיימים את המצוות, שומרים את השבת ונוזהרים באכילה בכשרות ובשאר ענייני ההבדלה שבין ישראל לעמים.

אמנם, הקב"ה עצמו העמידם במצב שסותר לדרישתו האמורה, הוא בראם באופן שצריכים להביא טרף לביתם ולכלכל את עולליהם ובשעות אלו אינם יכולים ללמוד תורה. עקרת הבית, אם הילדים, שעלי' מוטל עיקר עול חינוך הילדים, צריכה אף היא להקדיש שעות רבות לעניינים שאינם קשורים לעבודת החינוך, וכן עוד ועוד עניינים שמצד טבע העולם מונעים ומעכבים מהיהודי להגשים את מטרת בריאתו כראוי.

העולה מכך הוא, שהקב"ה ברא את היהודי בתוך העולם, ודורש ממנו שינהג לפי התורה שהיא למעלה מהעולם ומגבלותיו.

והרי זה כמעשה האנשים הטמאים, שמצד אחד הקב"ה מצווה אותם להקריב בעצמם את קרבן הפסח בו ביום, ויחד עם זאת הם נטמאו מצד הטבע שהקב"ה קבע בעולמו.

אמנם, מהמשך סיפור האנשים הטמאים, יש ללמוד גם למבוכתו של היהודי בנוגע לקיום רצון השי"ת מול מניעות טבע העולם:

האנשים הטמאים ראו שאינם יכולים לקיים את ציווי ה', שלא באשמתם אלא מצד הטבע שהטביע הקב"ה בעולם, אך אף על פי כן הבינו מיד שלא יתכן שאי אפשר לקיים את רצון השי"ת, וממילא התעקשו ותבעו כלפי משה רבנו "למה נגרע", רצוננו "להקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל"!

וכאשר הביעו את רצונם הנחוש והתקיף, המציא להם הקב"ה את הפתרון, שיוכלו להשלים את עניין הקרבת קרבן הפסח ולקיים את מצוות ה' בלא גרעון, ככל שאר בני ישראל, ולשם כך אף חידש דין בתורה – פסח שני.

וכך גם בנוגע לכל יהודי בכל דור: כאשר יהודי רוצה באמת לקיים את דבר ה', אזי גם אם יש על כך מניעות ועיכובים של העולם הגשמי, הרי מכיוון שהוא רוצה באמת ומנסה בכל כוחו לקיים את רצון ה', הקב"ה ימציא עבורו את האפשרות לכך.

גם אם נראה שכל החשבונות סותרים לקיום רצון ה', אין זה אלא טענותיו ושכנועיו ודמיונותיו של היצר שרוצה להסית את היהודי ממילוי שליחותו בעולם, וצריך היהודי לעורר בנפשו פנימה את ההחלטה העמוקה והאיתנה: לא יתכן שאני לא אהי "בתוך בני ישראל", ומוכרח אף אני לקיים את רצון ה' כראוי, וכאשר יהודי תובע ומתעקש – יראה כיצד הקב"ה מאפשר לו את קיום המצווה.

"מבחן" על יוקר התורה והמצוות

בפרטי הסיפור של פסח שני מרומז עוד לימוד עמוק:

לכאורה אינו מובן, הלא הקב"ה ידע מתחילה שיהיו כאלו שלא יוכלו להקריב קרבן פסח בי"ד ניסן, מדוע אם כן לא ציווה הקב"ה מעיקרא שמי שלא יוכל להקריב פסח ראשון תהי' לו הזדמנות שני' בי"ד באייר, ולמה הוצרכו אותם אנשים לבוא ולטעון ולתבוע, ורק אז אמר הקב"ה את פרשת פסח שני?

והביאור בכך הוא, שכל עוד שלא הי' יהודי שמציקה לו העובדה שאינו יכול להקריב קרבן פסח בתוך בני ישראל, אכן לא הייתה עבורו אפשרות להקריב פסח שני. ורק כאשר היו מי שהתעורר ה"יהודי" שבו, והוא רץ למשה רבינו בזעקה: היתכן שיהי' נבדל מכל ישראל בהקרבת קרבן ה', הנה זעקה ותביעה אלו פעלו מענה חדש מן השמים, ופתחו עבורו אפשרות חדשה, שיוכל להתעלות מגדרי העולם ולהקריב את קרבן ה'.

ומעין זה בכל דור ודור:

לפעמים חושב היהודי שאין כלל באפשרותו לחיות באופן של שמירת תורה ומצוות כראוי, ורק כאשר מתאמץ ומתייגע מוצא שעל ידי מסירת נפש שלו שאכן יש ביכולתו למלא את רצון ה'.

ויש המקשים על כך, כיון שהקב"ה רוצה שיקיימו תורה ומצוות, מדוע לפעמים הדבר כרוך בקשיים גדולים כל כך, ומדוע ברא כך הקב"ה את עולמו, ולא באופן שיהי' ברור מלכתחילה שאפשר לקיים את המצוות?

והמענה לכך הוא, שהקב"ה רצה שתורה ומצוותי' יהיו יקרות אצל יהודי, והקשיים הללו הם מעין מבחן עד כמה תורה ומצוותי' יקרות אצלו.

וכאשר לבו של היהודי מתכווץ, והוא פורץ בזעקה שהוא מוכרח לקיים מה שכתוב בשו"ע אך טבע העולם במקום המצאו מונע זאת ממנו, אזי משנה הקב"ה את העולם, ומסדר את כל התנאים סביבו, בכדי שיוכל להיות ככל ישראל, ולמלא את רצון ה'.

שיחות קודש

הנהגה למעלה מטבע העולם - שפע למעלה מהטבע

על זה נאמר בסוף פרשת ציצית, שענין הציצית הוא למעלה מטעם ודעת וענין לבוש המקיף, למעלה מהאדם, יעויין בארוכה בספר 'דרך מצוותיך' מצוות ציצית), שכאשר לא מתחשבים עם מדידות והגבלות של טעם ודעת ומקיימים מצוות למעלה מטעם ודעת, אזי מתנהג הקב"ה עמו גם למעלה מהגבלות הטבע.

וזהו "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" - שהרי אפילו יציאת עבד אחד ממצרים לא היתה אפשרית ע"פ טבע, ובכל זאת יצאו ממצרים "שש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף" (ונושים), ביחד עם רכוש גדול, שלכל יהודי הי' לא פחות מתשעים חמורים נושאים כסף וזהב, "וגם ערב רב עלה אתם", היינו שאפילו גוים הכירו בזה - שכל זה הוא למעלה מהטבע לגמרי.

והיינו, שכאשר יהודי מתנהג שלא ע"פ הגבלות הטבע, אזי "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", שגם מלמעלה משפיעים לו למעלה מדרך הטבע, בבני חיי ומוזוני רוויחא.

(שבת פרשת שלח תשי"ז)

בסוף פרשת ציצית נאמר "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים".

והענין בזה:

אפשר לעשות חשבון שדרך התורה היא היפך מדרך העולם. דורשים ממנו שישמור שבת ויום-טוב, ועוד יוסיף מחול על הקודש - בה בשעה שיש לו מתחרים גוים, וכן - להבדיל - יהודים שאינם שומרי שבת;

דורשים ממנו שבקומו בבוקר - לכל לראש יתפלל וילמד שיעור, ורק אחר כך יוכל לילך לעסקיו; ובהיותו כבר בעסקיו, דורשים ממנו, שבאמצע היום, באמצע ה"דתיחה" בעסקים, יעזוב הכל ויתפלל מנחה - שזהו גודל החביבות דתפלת מנחה; ואח"כ בלילה דורשים ממנו להתפלל ערבית ולקרות קריאת שמע שעל המטה.

וכמו כן דורשים ממנו להזהר מגניבה וגזילה אונאה והשגת גבול - שהוא היפך דרכי המסחר. ונשאלת אצלו השאלה: איך אפשר לו להתנהג ע"פ תורה, כאשר אין לזה מקום בהנהגת העולם?

זעקת "למה נגרע" שתחיש את הגאולה

למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' (ט. ז.)

מטענת "למה נגרע", שעל ידה זכו ישראל לפסח שני, יש ללמוד הוראה לימינו אלו – בקל וחומר:

טענת "למה נגרע" בענין הקרבת קרבן הפסח היתה טענה קלה לפי ערך: היו אלו **כמה אנשים** בלבד, שטענו לגבי **קרבן אחד** בלבד; ולעומת זאת, בזמן הגלות **כף בני ישראל** עומדים וזועקים "למה נגרע", והם טוענים כלפי הקרבת **כף הקרבנות** שמצווים להקריבם בבית המקדש בירושלים, וכבר יותר **מאלף ותשע מאות שנה** אינם יכולים להקריבם!

ואם כן, אם במדבר פעלה הזעקה "למה נגרע" שיוכלו להשלים את הקרבן בפסח שני - על אחת כמה וכמה בזמן הגלות, שזעקת "למה נגרע" בכחה לפעול תיקון והשלמת חסרון הקרבנות שלא קרבו כמעט אלפיים שנה, בבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

להתמסר להדלקת הנר שביהודי!

בהעלותך את הנרות

חיך שלך גדולה משלהם שאתה מרליק ומטיב את המנורה (ח. ב. רש"י)

העלאת הנרות בבית המקדש מרמזת על העבודה לעורר את נשמות ישראל הנקראות נרות, כמ"ש "נר ה' נשמת אדם", לעבודת ה' יתברך (לקוטי תורה ר"פ בהעלותך).

ועל פי זה יש לומר את ההוראה מדברי הקב"ה לאהרן בעבודת השם:

לעיתים פוגשים יהודים שנראה כה רחוקים לעת עתה מעבודת ה', רח"ל, ו"נר ה' נשמת אדם" לא מאיר אצלם בגלוי. ניתן לחשוב: כיצד שייך בכלל לפעול עליהם שנשמתם תאיר, והם יתחילו ללמוד תורה ולקיים מצוות?

ועל כך אומר הקב"ה לכל יהודי: חיך! אם תתמסר להשפעה על הזולת באופן של מסירות נפש, ותפנים שהדלקת נרו של יהודי נוסף נוגעת בחיי הנפש האישיים שלך – שהרי כל זמן שהנר שלו לא דלוק, המנורה כולה עדיין לא מאירה בשלימותה – אזי סוף כל סוף הדברים יפעלו עליו, כיון שהדברים יצאו מפנימיות ליבך הם ישפיעו גם עליו ויעוררו את נקודת החיים שלו, את הניצוץ האלוקי שמחיה גם אותו.

ועל ידי ההדלקה של "נר ה'" בכל יהודי ויהודי, שאז ידלקו כל שבעת הנרות של כנסת ישראל, נזכה להדלקת המנורה כפשוטו בבית המקדש השלישי, במהרה בימינו.

המדרג נודפס לעילוי נשמת
הרב שמעון
ב"ר מנחם שמואל דוד הלוי
ע"ה רייטישק
נפטר כ"ו כסלו ה'תשפ"ב

היהודי סוגיית

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בגדר ענוה המביאה לידי רוח הקודש

יקשה דלכאור' מענינו סתירה בש"ס אי ענוה גורמת יותר משאר המעלות שנמנו במימרא
גנדרים / יכאר דרגות שונות בענוה וכנגדם סוגים שונים בהשראת השכינה

זהירות זהירות מביאה לידי זריזות כו', שאין מעלה הקודמת רק מאפשרת את המעלה שלאחרי', אלא היא מקרבת ומביאה אותה). אמנם מאידך, כנ"ל, מדברי הש"ס בגנדרים הנ"ל לא משמע הכי, דמזה שכייל "עניו" ביחד עם "גיבור ועשיר וחכם" משמע לכאורה, שהוא שווה להם בנחיצותם בענין הנבואה.

ובאמת, כמשמעות דעת ריב"ל דענוה דוקא מביאה לרוה"ק, משמע כבר מן הכתובים דפרשתנו, דמסופר בכתובים אודות מדת הענוה של משה רבינו – "והאיש משה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה" (פרשתנו יב, ג), ופסוק זה בא בהמשך לדברי מרים ואהרן (בפסוק הקודם) "הרק אך במשה דבר ה', הלא גם בנו דבר"; ואח"כ ממשיך בכתוב (שם, ד ואילך) "ויאמר ה' פתאום גו' (ופרשי' "להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלה עליו שכונה תדיר") ויאמר גו' אם יהי' נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום גו' לא כן עבדי משה גו' פה אל פה אדבר בו גו' ותמונת ה' יביט". ודייקן במפרשים (ראה עיון יעקב לע"י נדרים שם), דמזה שהכתוב מפרש ענותנותו של משה בהסיפור ע"ד גודל מעלת נבואתו,

איתא בגנדרים (לה, א) "אין הקב"ה משרה שכנתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכולן ממשה", ולפום ריהטא נראה דד' מעלות ישנן כאן שגרמו בשווה לנבואת משה, "גבור ועשיר וחכם ועניו", ולא דמעלה אחת מהנה גורמת יותר מן האחרות.

והנה בע"ז (כ, ב) אשכחן דעת ריב"ל דקא סבר "ענוה גדולה מכולן" [ויעוי"י בתוס' שם (ד"ה ענוה) דכתבו דאף בדברי רפב"י (דאיהו פליג על ריב"ל בבבלי שם וקסבר ד"חסידות גדולה מכולן"), הנה בירושלמי שקלים (ספ"ג) גריס איפכא מגירסת הבבלי, דגריס בדברי רפב"י "יראת חטא מביאה לידי ענוה", ולפ"ז אף איהו "קא סבר כריב"ל דבסמוך דאמר ענוה גדולה מכולם"]. וכתב המהרש"א (סנהדרין יא, א) דלדידי' דריב"ל הענוה היא ה"מביאה לידי רוח הקודש". ולפ"ז נמצא ד"ענוה" אינה כשאר המעלות דגבור ועשיר וחכם (שלא נזכרו בכרייתא דרפב"י שבה נמנו מעלות שבהנהגות בני אדם, זו למעלה מזו), אלא רק הענוה היא המביאה לרוה"ק. ועוד יש לומר, שהענוה אינה תנאי והקדמה צדדית, אלא היא "מביאה לרוה"ק" (וע"ד שאר המעלות שבכרייתא דרפב"י שם: תורה מביאה לידי

ושוב צ"ע על משמעות המימרא דנדרים
דכל המעלות גורמות בשווה.

ויבואר כל זה ע"פ הגדרת מהות "עניו",
דבגדר ענוה יש כמה דרגות - ובכללות יש
לחלקן לשלש:

א שאינו מחזיק טובה לעצמו, ובמילא
אינו מרגיש עצמו למעלה משאר בני"א,
והיינו דאף שיודע מעלות שלו שבגללן הוא
למעלה משאר בני אדם, ויודע ומכיר את
ערכו, מ"מ אינו מתגאה בזה כלל וכלל, כי
יודע אשר כל מעלותיו ניתנו לו מהקב"ה,
ועושה חשבון בנפשו, שאילו היו הכוחות
הללו ניתנים לאחר ה' ג"כ במדריגה ומעלה
זו, ואפשר שאם היו לו להשני מעלות
אלו בטבע תולדתו, ה' מגיע ע"י עבודתו
למדריגה עליונה יותר.

ב לא רק שאינו מחזיק טובה לעצמו,
אלא משפיל א"ע ומרגיש א"ע למטה מכל
אדם כי הוא עניו ובטל באמת, עד שפשוט
בשכל אצלו (ולא רק "אפשר") שאם היו לו
להשני מדות ותכונות אלו שהקב"ה נתן לו
ה' בודאי למעלה יותר ממנו.

ג למעלה מכל זה ישנה ענוה הגורמת
שישפיל את עצמו ויירד ויהתעסק גם עם
זה שברור אצלו שהוא הירוד והשפל ביותר.

והנה כיון שענוה גורמת להשראת
השכינה ורוה"ק (כנ"ל), מוכן, שבהתאם לג'
האופנים הנ"ל בענוה, חלוקים גם בשייכותם
להשראת השכינה הבאה על ידה.

וביאור החלוקה שבזה, בהקדים
דהצורך בביטול וענוה הוא לא רק בשייכות
לנבואה ורוה"ק, אלא בשביל כל מדריגה של
"השראת השכינה", ע"ד מאמר רז"ל "אכל
כי עשרה שכינתא שריא" (סנהדרין לט, א),

מוכן, שמכח מדת הענוה שלו זכה משה
למעלת נבואתו המיוחדת (שהיתה אצלו
בקביעות (ראה רא"ש נדרים שם). ובחדא"ג
מהרש"א (ב"כ קלה, א ד"ה שמונים) מפרש
דמצד מדת הענוה שלו "אצילות נבואתו ה'
מאתו יתעלה ב"ה בזולת אמצעי"). ומעתה,
מיני' נשמע נמי גבי תנאי השראת השכינה
הנ"ל בכלל, דמזה שהכתוב כאן (בענין
גודל מעלת נבואת משה) מבאר רק מעלת
הענוה שלו (אף ש"כולן ממשה", שאצלו
היו כל המעלות המנויות בברייתא), משמע,
שהשייכות דמדת הענוה לענין הנבואה
גדולה יותר משאר המעלות.

ועוד מצינו בש"ס (כמעט) מפורש
הקשר דענין הענוה דוקא עם רוה"ק
והשראת השכינה, והוא בגמ' סוף סוטה (מה,
ב), דאיתא שם: "משמתו חגי זכרי' ומלאכי
נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו
משתמשים בבת קול שפעם אחת היו מסובין
בעליית בית גוריא ביריחו נתנה עליהן בת
קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד
שראוי שתשרה שכינה עליו (כמשה רבינו)
אלא שאין דורו ראוי לכך, נתנו עיניהם
בהלל הזקן וכשמת הספידוהו הי חסיד הי
עניו תלמידו של עזרא ושוב פעם אחרת היו
מסובין בעלי' ביבנה נתנה להן בת קול מן
השמים ואמרה להן יש בכם אדם א' שראוי
שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין
לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת
הספידוהו הי עניו הי חסיד תלמידו של
הלל". ע"כ. והיינו שנקטו בפשטות, דזה
שנאמר בבת קול שיש כאן אחד שראוי
שתשרה שכינה עליו הי' קשור עם מדת
הענוה שלו (ולא נזכרה אחת משאר המעלות
דגיבור עשיר וחכם).

לא רק זה שאינו מרגיש גבהות בעצמו, ויתירה מזה שהוא שפל רוח בפני כל אדם, אלא שיורד ומשפיל א"ע ומתעסק גם עם אנשים פחותי הערך, ובזה אין הענוה והשראת השכינה ב' דברים, אלא היינו הך, כי זה שאיש מורם מעם וגבוה ביותר יורד (גם) לאנשים דמטה מטה ביותר, אין זה מצד כח הנברא כ"א מכח הבורא, דמרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, ונמצא שהוא הוא ענין השראת השכינה ואור ה' השורה על האדם (כי "ענין השראת השכינה היא גילוי אלקותו יתברך כו' באיזה דבר והיינו לומר שאותו דבר נכלל באור ה' ובטל לו במציאותו לגמרי" (לשון התניא פרק לה מה, ב)).

וייעויין במקור הדברים בו נתבאר באריכות ע"פ ג' הגדרים הנ"ל שינוי הלשון בסוף סוטה בין ההספד שאמרו על ענוות הלל להספד שאמרו על ענוות שמואל הקטן, והחילוק בין גירסת הבבלי והירושלמי בסוף סוטה, דמיירי בסוגים אחרים של ענוה, ובזה מבאר גם תוכן החילוק בין ב' הסיפורים שבירושלמי שם, ע"ש.

ואפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה שרוי' (אבות פ"ג מ"ו. וראה תניא פ"ו), שבכל זה אמרינן ש"אין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתברך" (לשון התניא שם), וי"ל שזוהי הדרגא הא' הנ"ל שבענוה, שהיא תנאי והקדמה מוכרחת להשראת השכינה, ובלי זה אי אפשר להיות השראת השכינה על האדם כלל [ובענין זה הענוה היא כמו שאר התנאים דגבור עשיר וחכם, שכולם הם רק תנאים והקדמה שבלי זה אי אפשר שתהי' השראת השכינה].

ולמעלה מזה הוא מה ש"ענוה מביאה לרוה"ק" (ולא רק תנאי צדדי), שהדיוק בזה הוא "רוח הקודש" דוקא, שהיא דרגא נעלית יותר מהשראת השכינה (סתם), כי כמה דרגות יש בענינים אלו דנבואה ורוה"ק וכו' (ראה מו"נ ח"ב פמ"ה. עבודת הקודש ח"ד פכ"ב ואילך. ועוד), וע"ז נאמר "ענוה מביאה לרוה"ק", דכאשר הוא עניו ובטל באמת (כמדריגה הב' שבענוה), ה"ז מביא לרוה"ק, ודרגא זו היא באדם שיש אצלו כל הדרגות דזריזות פרישות יראת חטא וקדושה כו' (המנויות בכרייתא שם).

אבל גם זו היא דרגת ענוה של האדם, אבל דרגא הג' הנ"ל של ענוה וביטול, היא

קשיים וניסיונות? ניתנו הכוחות!

קיום המצוות – בכל זמן ובכל מצב

...לכתבו שיש שאלה שמבלבלת לו ולעת עתה לא מצא מענה עלי' וסובל מהספק וכו', ושואל למראה מקומות וציונים במ מצא המענה לשאלתו.

[השאלה] היא: מנא הני מילי דקיום המצוות נדרש מאתנו גם במעמד ומצב שקשור הדבר בקישורים וביגיעה ועד לכדי נסיון?

ולפלא הספק והשאלה בענין פשוט כהנ"ל, ואבאר שיחתי, שהרי הספק האמור יש לו מקום באחת משתי אלה, (א) באם מצוה המצוה ציווה עלי' באופן בלתי משוכלל, זאת אומרת, אומר רק ראשי פרקים וחסר הפרטיות, שבמילא יש מקום לכמה ספיקות באותם הענינים שלא פורש אודותם, (ב) באם מצוה המצוה לא הי' יכול לשער כל מעמד ומצב אפשרי בו יהי' נמצא זה המצווה ממנו, ובמילא אי אפשר לדעת באם גם במעמד ומצב זה מצווה הוא לקיים הציווי.

כיון שיסוד אמונתנו (דרך אגב - זהו גם יסוד שאר אמונות להבדיל) שמצוה המצוה, הוא תכלית השלימות, ובמילא ניכר זה גם בהציוויים שבאו באופן מבורר, וכן יודע עתידות הוא, ובשלימות חכמתו שיער כל מעמד ומצב אפשרי בו יהי' נמצא מקבל הציווי בהווה ובעתיד, הקרוב ואפילו בעתיד הרחוק, הרי שני תנאים האמורים אינם במציאות בודאי ובודאי, ולכן יש למצוא בתורת המצוה גם אופן ודרישת קיום המצוה שבכלל אין בזה הגבלה רק הגבלה אחת, וחי בהם וכו', וכמבואר מאמר רבותינו ז"ל בכמה מקומות (ומהם יומא פה, ע"ב) שמוזה נלמד שאך פקוח נפשות דוחה עניני התורה ותו ולא מידי, ועל דרך זה שאר ההגבלות שישנן במצוות, וכמו הידור מצוה עד שליש, גם הם נתפרשו בפירוש בתורתו של מצוה המצוה, באופן שאין כל מקום ספק, ובזה גם נשלל הספק שלו.²

קשיים רבים – כוחות מרובים!

מכתבו הגיעני, ואזכירו בתפילה שהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת והזן ומפרנס את כל העולם כולו בטובו ובחסדו ימציא לו פרנסתו ויטיב מצבו בכל המצטרך לו ולבני ביתו שיחיו.

בודאי למותר להאריך אשר הנהגה יום-יומית על פי רצון השם יתברך הוא הדרך לקבלת ברכת ה'. ומובן שאין הסדר ליתן תנאים לה'.

אבל זאת להדגיש, שלכל אחד ואחת מישראל ניתנו הכוחות לחיות על פי רצון ה', שזה גם מעצמו מובן מכל שכן וקל וחומר, מה בשר ודם אינו דורש ממעשה ידיו (כגון מכונה וכדומה שיצר) יותר מהיכולת שנתן בו, על אחת כמה וכמה הבורא יתברך, להבדיל, וכמאמר חכמינו ז"ל שאינו דורש אלא לפי כוחו של האדם.

אלא שבשר ודם כשנותן תפקיד למי שהוא או לאיזה דבר יכול לטעות בחשבון, אבל בנוגע להקדוש ברוך הוא לא יתכן שיטעה חס ושלום וידרוש את הנמנע.

אלא שלאחד הדבר עולה בקלות יותר ולשני יש להתגבר על קושיים ונסיונות, אבל ברור שכל אחד מקבל הכוחות למלא מצוות ה' במילואן.

ואדרבה, כשאחד נתקל בקשיים ונסיונות יתרים סימן הוא שניתנו לו כוחות יתרים, ובסבלנות ובהחלטה נוקשה לעמוד בפני הנסיונות ובטחון בהשם יתברך רואה שהמניעות לא כל כך גדולות כמו ששיער וישועת ה' כהרף עין.

ויהי רצון שבקרוב ממש יוכל לבשר טוב בכל האמור.³

א. אגרות קודש ה"ב עמ' מה-ט / ב. אגרות קודש ה"ט עמ' ערה-ו

הרחבי החסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

מס"נ כנגד הסתר הגלות

סוד הגלות שיהיו כמה מניעות ועיכובים והאדם יתגבר עליהם בכח גדול לקיים תורה ומצוות ולעסוק בעבודה שבלב

ביזמן הגלות – העיקר מסירת נפש

...בזמן הבית שהי' גילוי אלקות והיו בעלי דעה מרובה, דכשם שבא לראות כך בא לראות וראו אלקות במוחש, ובזמן הגלות (ירחם השי"ת על עמו ויחיש גאולתינו ופדות נפשינו ברוחניות וגשמיות) המסירת נפש הוא העיקר, וכמו שנראה במוחש שצריכים מס"נ על לימוד התורה והתעסקות בעבודה מפני טרדת הפרנסה, ובפרט מפני המניעות ועיכובים ח"ו וחינוך הבנים והבנות וכדומה מענינים שונים אשר המס"נ הוא בכל פרט ופרט.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ נ"ע עמ' תקלא)

עיקר העבודה בגלות האחרון הוא בנסיגות דוקא, וכמ"ש כי מנסה ה' אלקיכם כו', שיש מניעות ועיכובים על כל דבר כו', דרך רשעים צלחה, והרוצים להתקרב אל ה' יש כמה מונעים ומעכבים, עד גם מניעות ועיכובים על קיום המצות בפועל ממש, וצריכים לעמוד נגד כל מונע, וכן בקיום המצות בפועל ממש, להיות חזק בזה בתוקף ועוז בלי שום מניעה ועיכוב, ועי"ז דוקא יהי' גילוי העצמות לעתיד כו'.

(המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו קה"ת, תשע"א) עמ' קיב)

שיהיו מניעות ועיכובים והאדם יתגבר עליהם!

...[הכוונה העליונה היא ש]דחיית וביטול הרע [תהי'] ע"י עבודת נשמות ישראל בתורה ומצוות דוקא, ובכח עצמן, והיינו שיהי' כמה מניעות ועיכובים על קיום התורה ומצוות, גם כפשוטן, היינו לקבוע עתים לתורה ולקיים את המצות מעשיות בפועל ממש מבית ומחוץ בטענות של בריאות וריבוי היתרים, ובטענות "מדוע דרך רשעים צלחה",

ובפרט באלו המוסרים ונותנים עצמם ללימוד התורה וקיום המצות ועוסקים בעבודה שבלב, שיש להם מניעות ועיכובים עצומים, מחוץ - מהמלעיגים עליהם, ומבפנים - מהנפש הבהמית, שמטריד בריבוי נסיגות במחשבות זרות בתפלה, בשעת התפלה ולימוד התורה,

וכמו שאנו רואים במוחש, דבשעת שהאדם עוסק בדברים הגשמיים, גם אפילו המותרים כמו באכילה ושתיה, אין נופלים לו מחשבות זרות, כי ניחא לי' להנפש הבהמית שיתעסק האדם בזה משיתעסק בתורה ומצוות ועבודה שבלב, ושומר עליו שלא יפול לו להאדם מחשבות זרות בכדי שיתענג על אכילה ושתיה בהנאה מרובה, משני טעמים:

הא', לפי שלשעה הוא רע, והב' שמתאוות היתר יביאו לתאוות איסור,

ובפרט בעת שהאדם עוסק בדברים בטלים ליצנות ורכילות ולשון הרע אין נופל לו מחשבות זרות ורק כשעוסק בתורה ומצוות ובעבודה שבלב אז נופלים לו מחשבות זרות,

להיות דהו סוד הגלות שיהיו כמה מניעות ועיכובים והאדם יתגבר עליהם בכח גדול לקיים תורה ומצוות ולעסוק בעבודה שבלב.

(ספר המאמרים תש"ד עמ' 69)

מתעורר בהתעוררות גדולה ביתר שאת ויתר עז

...ובפרט כאשר יש מניעות ועיכובים בין שמונעים ומעכבים מלימוד התורה וקיום המצות בפר"מ ובין שמונעים ומעכבים מלגלות האור והחיות פנימי שבלמוד התורה וקיום המצות הנה אז הרי הוא מתעורר בהתעוררות גדולה ביתר שאת ויתר עז לעמוד חזק על דעתו בקיום התומ"צ במס"נ בפועל וכן הוא משליך חייו מנגד במסירת נפש בפועל לגלות האור פנימי שבתורה והחיות פנימי שבקיום המצות, דמס"נ זה ברצוא ותשוקה הלזו הוא בזמן הגלות ביתר שאת מבזמן הבית,

וכדפירש מורנו הבעש"ט נ"ע כן בקדש חזיתך הלווי בקדש חזיתך, דקדש וחול הוא זמן הבית וזמן הגלות והלווי בקדש שהוא זמן הבית חזיתך ברצוא במס"נ כמו בזמן הגלות, וכמא' חבוקה ודבוקה כך טוענת עולך יחידה ליחדך, דכל אחד מישראל הנה מצד עצם נשמתו הוא חבוק ודבוק בו ית' ומצד דביקות זו הוא נושא בעצמו עול התורה והמצות עד כי בא לכלל מס"נ במדרי' יחידה ליחדך.

(ספר המאמרים תש"א עמ' 150)

כח המסירת נפש ישנו!

...ישנם הרבה 'תירוצים'. ישנם מניעות ועיכובים. האמת היא שבעבר גם היו מניעות ועיכובים. אלא שאצל יהודים בכלל ואצל חסידים בפרט יש את כח המסירת נפש, ובעבר הי' זה - המסירת נפש - בגלוי.

ככח המסירת נפש אין כל שייכות לקרירות, אלא שהיא בבחינת 'שינה'.

(תרגום מספר השיחות תרצ"ו עמ' 14)

